

Boekverslag Scholieren.com

Fanny door Marcel Pagnol

Petra

A:

Aangezien ik liever geen gedichten bundel wou lezen en dit een goed verhaal bleek te zijn volgens mij leraar Letterkunde koos ik voor het verhaal Fanny. Ik las de inleiding door waarin stond dat als je in een handboek voor psychiatrie de kenmerken van hysterica zoekt, dan vind je in wetenschappelijke abstractheid Fanny getekend. Psychologische onderwerpen hebben me altijd al aangesproken en het leek me dus ook wel interessant om door middel van dit verhaal er weer eens op een andere manier naar te kijken door de ogen van deze schrijver.

Win

een weekend Breda met 3 vrienden en...

ontdek de leukste studentenstad van het zuiden!

KLIK HIER →

OPEN DAG 7 november a.s.

Aangeboden door:

NHTV internationaal hoger onderwijs Breda

B:

Dit verhaal gaat over Fanny die deel uit maakt van een Hollands gezin. Fanny is moeder van drie kinderen en echtgenote van Jan. Fanny is een erg tengere en prikkelbare vrouw en heeft erg last van zenuwachtigheid waardoor zij haar taak als huisvrouw en moeder niet normaal kan vervullen. Haar zus, tante Bee (Berenice), zorgt voornamelijk voor de kinderen en zij is volgens Jan, model- huisvrouw, echtgenote en moeder. Ondanks dit alles is ze al die jaren ongehuwd gebleven. Een oude vriend van Jan blijft 's avonds eten en vertelt met geuren en kleuren de verhalen die hij tijdens zijn reizen heeft meegemaakt. Na het eten neemt hij plaatst achter de piano en Fanny raakte zeer onder de indruk van zijn spel. Zodra zij muziek hoort raakt ze totaal in trans en opgehemeld en wil meer horen. De volgende morgen, nadat Jan naar zijn werk vertrokken was, ging Fanny als een gek het hele huis doorwerken en alles werd dan ook schoongemaakt en opgeruimd. Maar deze grote inspanningen werden haar te veel en ze viel bewusteloos van de trap. Jan vraagt Frans om een aantal keer muziek voor haar te spelen omdat ze zich daar prettig bij voelt en hij stemt hiermee in. Maar als hij over pessimistische zangen begint zakt zo volledig in elkaar. Als Alfred dan komt te overlijden wenst Fanny niets meer dan op dezelfde manier te sterven, samen met muziek. Een dag na de begrafenis pleegt Fanny zelfmoord door uit het raam te springen, gedragen door de muziek en op uitnodiging van God; precies zoals ze het wilde. Maar veel mensen dachten dat zij was overleden omdat zij de dood van haar kind te veel aantrok.

Titelverklaring

De titel van het boek slaat op de hoofdpersoon van het verhaal. En als je in een handboek voor psychiatrie de kenmerken van hysterica zoekt, dan vind je in wetenschappelijke abstractheid Fanny getekend.

Thema en motieven

Een ziekelijk persoon is een belemmering voor de andere leden van het gezin.

Motieven hierbij zijn:

- onverwachte, hysterische aanvallen
- moeder die niet voor haar eigen kinderen kan zorgen
- onzekerheid over het gedrag en houding van de persoon

Personages

- Fanny is de draagster van dit verhaal. Ze is getrouwd met Jan. Ze is een tengere,

zenuwachtige, prikkelbare vrouw die daarvoor ook regelmatig door de dokter wordt bezocht. Ze is 28 jaar en moeder van drie kinderen, maar heeft de kracht niet, goed voor ze te zorgen. Ze had ooit de droom zangeres te worden maar ook hier had ze de kracht niet voor deze droom te verwezenlijken. Ze houdt veel van haar dierbaren en als ze eenmaal iets in haar hoofd heeft kun je het er ook niet uitpraten. Ze kan zich erg in situaties inleven zodat ze totaal van de werkelijkheid vervreemd wordt. Ze weet van zichzelf dat ze zwak is maar ze voelt dat ze bijzonder is en wil leven wat er te leven valt. In haar mond vinden we de bespiegelingen. De figuren die om haar heen gegroepeerd zijn, zijn veel schematischer, sjablone-achtiger getekend. Ze heeft een grote drang voor muziek die haar als het ware doet leven maar aan de andere kant haarde dood in brengt.

- Jan, de dichterlijke, idealistische, maar door het leven gedesillusioneerd, is de man van Fanny en zorgt voor de grotendeels voor de kinderen als hij uit zijn werk komt. Ondanks dat hij veel van Fanny houdt, moet hij de psychische trekjes van zijn vrouw van de dokter proberen te ontzien, maar ondertussen is dat het enige wat hem bezig houdt. Hij is erg rustig en probeert geen situaties uit te lokken die gevolgen kunnen hebben voor het gedrag van zijn vrouw.

- Tante Bee is de zus van Fanny en is door Jan in huis gehaald om grotendeels voor de kinderen te zorgen. Ze is volgens Jan een model- huisvrouw, moeder en echtgenote en komt heel zachtaardig over. Ze schijnt zich niets aan te rekken van het gedrag van haar zus en houdt zich meestal op de achtergrond.

- Cleo is het oudste kind van Fanny en Jan en is een levendig meisje.

- Ro is het tweede kind en is erg stil en weinig opmerkzaam.

- Alfred is het jongste kind en komt te overlijden omdat het erg zwak is.

- Frans is een oude vriend van Jan. Op de manier hoe hij zijn verhalen over verre reizen verteld, zorgt hij ervoor dat Fanny totaal onder de indruk raakt en zich erg in zijn situaties kan inleven. Ook door zijn piano spel. Frans haalt bij Fanny de vraag naar boven 'hoe het gekomen was dat zij deze man na een kennismaking van een paar uur haar geheimste gedachten had geopenbaard, namelijk dat zij heel graag zangeres had willen worden maar nooit de kracht van haar roeping had gekend. Want na jaren lang stilzwijgen, waarin zij haar dierbaarste gevoelens met ongelooflijke hardnekkigheid had weten te verbergen, legde zij eensklaps vrijwillig haar gehele ziel bloot, met geen ander doel dan opdat Frans haar kennen zou zoals zij gekend wilde worden.' Frans heeft grote behoefte een warm gezin aangezien hij jaren achter elkaar gereisd heeft en in tussen tijd niet getrouwd is.

Hieronder volgt een citaat van Fanny:

‘Ik zou niets liever wensen dan mij kalm te houden. Ik weet het dat alleen kalme mensen gelukkig zijn; doch wanneer er zijn, die tot een plantenleven kunnen insluimeren, dan moeten er ook zijn die als lastdieren arbeiden. Ik voel dat elke zenuw aan mij leeft en leven wil. Daartegen helpt niets dan voortdurende plichtsbetrachting, werken van den morgen tot den avond. O! Ik beweer niet dat die arbeid iets beteekent! Ik laat mij er niet op voorstaan iets bijzonders te zijn!’

Ruimte en tijd

De ruimte speelt zich voornamelijk af in het huis van het gezin in een stille straat ergens in een provinciestadje in Nederland. Vooral in het begin van het boek wordt het interieur erg uitgebreid beschreven omdat het er overdreven netjes uitziet aangezien er een gast komt. Alles is keurig schoongemaakt, opgeruimd, oneffenheden zijn weggewerkt, troep is verscholen en het ruikt er zelfs nog naar schoonmaakmiddel. Als Fanny als een bezetene het hele huis gaat schoonmaken worden ook alle ruimtes waar ze bezig gaat beschreven.

Het verhaal speelt zich af aan het einde van de 19e eeuw, in de literaire vernieuwing van de jaren 80, toen er nog geen muziekinstallatie was en er dus nog gewoon op een piano werd gespeeld voor vermaak, toen men nog met grote verbazing luisterde naar ver gemaakte reizen en men nog zeeën van tijd leek te hebben.

De gebeurtenissen spelen zich gedurende een paar dagen in de maand juni af. Dit wordt benadrukt door te vermelden dat het mooi weer tijdens de begrafenis van Alfred en er vele bomen in bloei staan. De vertelde tijd van het verhaal betreft de lengte van een paar opeenvolgende dagen. Het verhaal wordt chronologisch verteld.

Perspectief en verteller

Het verhaal heeft een hij/zij perspectief met een verborgen verteller. D.m.v. dit perspectief wordt vaak beschreven hoe Fanny door de muziek meegevoerd wordt en wat zij dan voelt en denkt.

Hieronder volgt een citaat:

‘Maar weer speelde hij, en thans was het wel degelijk de muziek die haar toestand van dronkenschap de oogen sluiten deed. Alle begeerten en gevoelens uit haar jeugd leefden weer op; de ideale wereld, waarin zij zich op de vleugelen des extase wist te verheffen, omgaf haar met onverflauwde pracht van kleuren, en zij voelde het lijden dat heerlijker is dan zoetst genieten en vreeselijker pijnigt dan de wreedste smart.’

Stijl

Dit verhaal is een impressionistisch verhaal. De figuren zijn door Emants met bewonderenswaardig psychologisch inzicht beschreven. Heel vaak zij het duidelijk pathologische gevallen die hij tot onderwerp koos. Emants was een o.a. een naturalist die meestal in een onopgesmukte, soms wat droge stijl waaruit bijvoorbeeld wijldropige sfeertekeningen en (melo)- dramatische scènebeschrijvingen geweed zijn. De sfeer, stemmingen, gevoelens en hun subjectieve indruk van de werkelijkheid wordt geprobeerd onder woorden te brengen. Ook erg aanwezig in dit verhaal en bovendien kenmerkend voor de impressionistische stijl, is het gebruik van veel bijvoeglijk naamwoorden. Er wordt een wereld om hen heen waargenomen en het gevoel dat ze daarbij kregen werd onder woorden gebracht.

Hieronder volgt een citaat om de impressionistische stijl te benadrukken:

‘Onder de groene lampenkap zonk een rossig schijnsel op het blauwe geruiten kinderjurkje neer, dat zij van nieuwe knopen voorzag. Ook het kastanjebruin tafelblad, waarop het wit porseleinen bord met geneesmiddelen stond, kwam helder verlicht tegen den somberen achtergrond uit van het diepe vertrek, en een paar der buitenste stralen verdwaalden naar het blanke linnen waaronder Fanny rustte.’

Happy end

Het boek heeft een happy end in meerdere gevallen. Fanny had meerdere malen duidelijk gemaakt dat zij het liefste heen wou gaan en was jaloers toen Alfred dit overkwam. Op het eind van het verhaal gaat zij ook dood en is haar ‘wens’ dan ook vervuld. Zij geeft ook toe dat zij heel graag door Frans gekust wou worden en in haar verbeelding gebeurt dit ook vlak voordat zij dood gaat. Ook wou zij heel graag dood gaan omringd door muziek die haar aansprak, namelijk gespeeld door Frans. Ook dit gebeurde. Wat haar betreft zijn dus veel wensen in vervulling gegaan.

Fanny was voor de rest van het gezin toch wel een soort van belemmering. Je wist nooit van tevoren wat haar gedrag zou worden en ze leefden dan ook vaak in onzekerheid. Als je het op deze manier bekijkt is de dood van Fanny voor hen als een opluchting. Maar als je de dood van Alfred die een dag ervoor plaatst vond erbij rekent is het toch wel een tragische gebeurtenis.

Gesloten eind

Het boek heeft een gesloten eind. Alles draaide uiteindelijk om Fanny. Nadat zij op de manier gestorven is die ze van tevoren gewenst had zijn al haar wensen vervuld en is de familie (hoe hard het ook klinkt) van haar verlost. Ze vormt geen belemmering meer voor haar familie en daarmee is het probleem opgelost dat centraal stond. Je blijft ook niet echt met vragen achter. De kinderen en Frans zijn dikke maatjes geworden wat Frans graag wilde, gewoon bij een familie horen.

C:

Het boek is geschreven in de vernieuwing van de jaren 80 van de 19e eeuw.

Opdracht 35:

a) Tot welke stroming behoort het werk dat je gelezen hebt?

De stroming van dit verhaal is het naturalisme.

b) Welke kenmerken van de stroming vind je in je werk terug? Geef voorbeelden uit je boek.

- Determinisme – Fanny is ziekelijk en dat is erfelijk bepaald. Haar vader had het ook. Ze heeft geen vat op haar levensloop.
- Labiel karakter – Ze is zeer nerveus, zenuwachtig en prikkelbaar. Dit is in relatie tot haar uiterlijk. Bleek gezicht, mager lichaam. Ze is erg gevoelig voor muziek.
- Ontnuchtering – Ze heeft romantische verlangens tot Frans maar die botsen met de werkelijkheid omdat ze met Jan getrouwd is. De persoon pleegt vaak zelfmoord en dat gebeurt bij Fanny ook; ze springt uit het raam.
- Geen moreel oordeel – De schrijver heeft geen moreel oordeel over de hoofdpersoon omdat die geen vrije wil heeft aangezien de moord niet aan hem verweten kan worden.
- Kritiek op de maatschappij
- Natuurgetrouwe dialogen – Hij laat de personages op die manier met elkaar spreken, zoals ze dat in werkelijkheid ook zouden doen.
- Sommige naturalistische schrijvers hebben ook een impressionistische stijl.

Hier volgen twee citaten die het genre extra benadrukken:

‘In haar atmosfeer van duffe benardheid bracht hij de frissche geuren der onbegrensde ruimte, in haar zorgenslavernij sprak zijn handdruk van bandelooze vrijheid, in haar mijmerend plantenleven wekte zijn woord de echo op van een rijk en vol bestaan. Ja, die man zou haar begrijpen, die man had ongetwijfeld dezelfde behoefte aan aandoening gekend welke niemand aan haar begreep.’

‘Frans had het antwoord ontvangen op de vragen, die hij niet te stellen wist, en hij zag de kleuren tanen, waarmee zijn zelfzuchtige fantasie van oud vrijgezel zijn eigen huwelijksgechied geschilderd had. Het werd hem zoo benauwd in het enge studeerkamertje, als zonk er een geheel leven van onafgebroken angst, verstompnd zorgen en wanhopend strijden met een verpletterend zwaarte op den borst neer.’

Hier volgen twee niet-Nederlandse citaten uit het bronnenboek die hetzelfde thema bevatten als het boekje.

Tekst 3: Matthew Arnold: Dover Beach (1867)

The sea is calm to-night,
The tide is full, the moon lies fair
Upon the Straits;--on the French coast, the light
Gleams, and is gone; the cliffs of England stand,
Glimmering and vast, out in the tranquil bay.

Tekst 17: Detlev von Liliencron: die Musik kommt. (1901)

Zwei Lautnants, rosenrot und braun,
Die Fahne schutzen sei als Zaun,
Die Fahne kommt, den Hut nimm ab,
Der bleibn treu wir bis ans Grab!
Und dann die Grenadiere!

Mijn mening

Ik vond het op de eerste plaats best een mooi verhaal omdat het heel realistisch op mij overkwam en ik me best in de personages in kon leven. Ik vond het ook best interessant om te lezen hoe een ziekelijk iemand denkt en wat er in degene omgaat aangezien ik hier zelf geen ervaring mee heb, ook niet bij andere mensen die ik ken. Ook hoe de rest van het gezin omging met Fanny en haar ziekte vond ik boeiend om te ervaren. De personage van Fanny vond ik dan ook het meest boeiend om te lezen en ik vond dat haar gedachten en gedrag heel mooi beschreven werden! Het boek was niet echt moeilijk te lezen maar de grote hoeveelheid bijvoeglijk naamwoorden in het verhaal vond ik op het eind wel een beetje irritant worden. Aan de andere kant waren die natuurlijk ook heel belangrijk om de sfeer in het boek te creëren. Er zat toch wel een soort van spanning in het verhaal aangezien je wel een beetje van tevoren weet dat Fanny dood zal gaan (of beter gezegd; zelfmoord pleegt) maar natuurlijk nooit waar en wanneer. Ook was ik soms best benieuwd wat zij weer zou uitkramen en doen. Het is misschien best een triest eind van het verhaal maar voor Fanny was het misschien toch een soort van bevrijding en zo'n eind vind ik altijd mooi; als iemands wensen aan het eind toch nog in vervulling gaan. Want ze heeft meerdere malen gezegd dat ze bij haar God wou zijn, het liefst begeleidt door muziek.